

Barnkonsekvensanalys för detaljplan Köpmanberget 5:7 m.fl.

Varför behövs en barnkonsekvensanalys?

Barnkonsekvensanalyser ska göras för att utveckla barnperspektivet i samhällsbyggnadsprocessen och därmed förbättra beslutsunderlaget i olika planeringssteg.

Sedan 2020-01-01 är Barnkonventionen en del av svensk lagstiftning genom Barnrättslagen (SFS 2018:1197).

Det innebär att:

- » Alla barn har rätt till alla rättigheter och inget barn får diskrimineras på någon grund.
- » Barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn.
- » Alla barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling
- » Alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad.

Vilken fråga?

Den här frågan vill vi utreda:

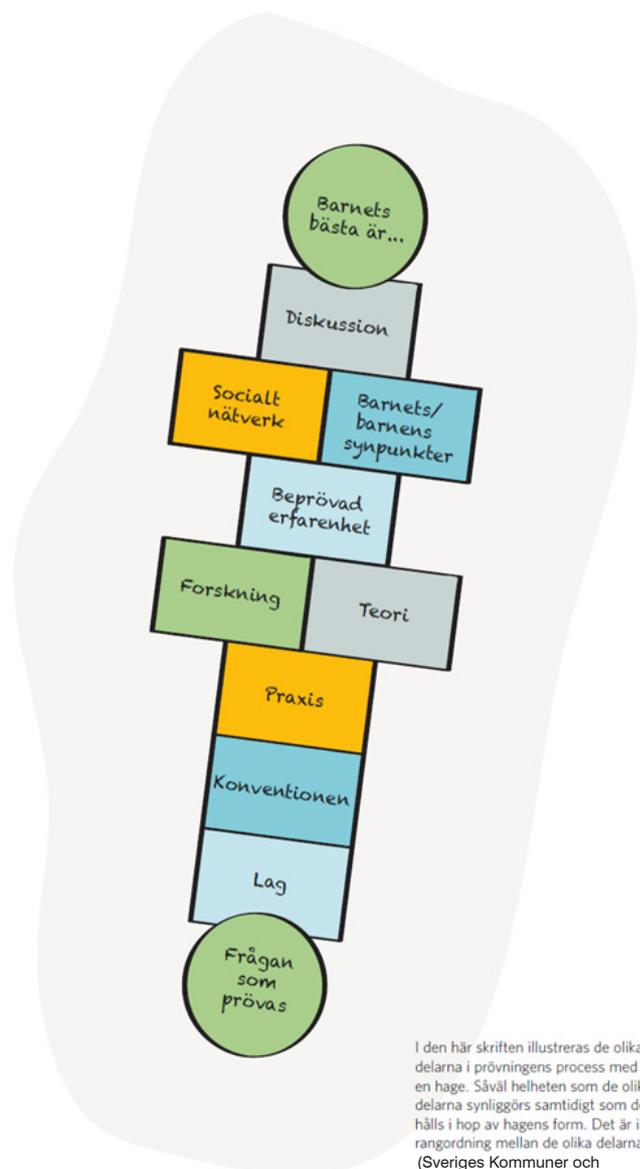
Vilka konsekvenser får genomförandet av detaljplanen Köpmanberget 5:7 m.fl. för barnen gällande hälsa och säkerhet, identitet, vardagsliv, samspel, lek och lärande samt sammanhållen stad. Vilka rörelsemönster kan vi se till andra målpunkter, som påverkar hur detaljplaneområdet fungerar.

Detaljplanen har varit ute på samråd sedan första bedömningen av barnets bästa genomfördes.

Prövning av barnets bästa

Ett underlag för beslut som rör barn

En prövning av barnets bästa är tänkt att vara ett underlag för beslut som fattas i frågor som direkt eller indirekt rör barn. Prövningen sker i två steg. Först genomförs en utredning som visar vad som är barnets bästa i en viss fråga. Det andra steget är beslutet, prioriteringen, där barnets rättigheter och intressen ska väga tungt. Om barnets intressen inte kan gå först ska kompensande åtgärder övervägas på kort och på lång sikt. Den här processen ska vara transparent och dokumenteras. Det är artikel 3.1 i barnkonventionen om barnets rättigheter som föreskriver att en prövning av barnets bästa ska göras.

Frågor att ställa sig initialt:

- 1. Vem har beställt att prövningen ska göras?**
Hudiksvalls Kommun
- 2. Vilka ska ingå i gruppen som gör prövningen?**
Plan- och bygglovskontoret, Lärbkontoret, Kommunledningsförvaltningen, Social och omsorgsförvaltningen, verksamhetsutövare med barngrupper inom planområdet
- 3. Vem eller vilka ska ha resultatet?**
Byggnadsnämnden i Hudiksvalls kommun
- 4. På vilket sätt ska återkoppling av resultatet ske?**
Genom rapport i samrådshandling för detaljplan och sedan i granskningshandlingen.
- 5. Vilka barn gäller prövningen?**
Barn som besöker området: skolbarn i åldrarna 6-18, fritidsaktiviteter 0-18 år

Vilken lagstiftning eller andra styrande dokument gäller för frågan som ska prövas?

Den här lagstiftningen eller styrande dokumenten rör frågan:

Plan och bygglagen (SFS 2010:900): ”1 § I denna lag finns bestämmelser om planläggning av mark och vatten och om byggande. Bestämmelserna syftar till att, med hänsyn till den enskilda människans frihet, främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer.” *Lagen är tydlig med att alla människors livsmiljö ska vara god. Oavsett ålder.*

Arbetsmiljölagen (SFS 1977:1160): ”2 § Arbetsgivaren skall vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagaren utsätts för ohälsa eller olycksfall. En utgångspunkt skall därvid vara att allt sådant som kan leda till ohälsa eller olycksfall skall

ändras eller ersättas så att risken för ohälsa eller olycksfall undanröjs.” *Indirekt kommer detta även innebära att faror för besökare, unga som gamla, också ska undanröjas.*

Socialtjänstlagen (SFS 2001:453): ”5 Kap 1§

Barn ska växa upp under trygga och goda förhållanden, i nära samarbete med hemmen främja allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam fysisk och social utveckling hos barn och unga.”

”...Uppmärksamma och verka för att barn och unga inte vistas i miljöer som är skadliga för dem.” *Här framgår tydligt att ett rikt fritidsutbud är viktigt och att unga inte ska utsättas för t ex markföroreningar.*

Barnrättslagen (SFS 2018:1197):

De delar som kan vara relevanta i detaljplaneområdet.

- » Rätt till vila och fritid
- » Skydd mot narkotika
- » Rätt att komma till tals
- » Rätt till liv, överlevnad och utveckling
- » Rätt till social trygghet
- » Barn med Funktionsnedsättning
- » Icke diskriminering

Praxis

Denna praxis har vi hittat:

- » Barnkonsekvensanalys checklista
- » Gotlands kommuns barnkonsekvensanalyser
- » Göteborgs stads arbete med Barnkonsekvensanalyser
- » SKL's ”Barnens bästa”
- » FN:s kommitté för barnets rättigheter
- » Barnombudsmannens rekommendationer

Forskning och teori

Den här forskningen vill vi återbera:

Barn och trafik

Barns olyckor tenderar att koncentreras runt speciella platser som korsningar, kring parkerade bilar och backar. Barnen misslyckas att inse den fara som är inbegripen i sådana miljöer. Barn upp till nio års ålder utsätts för risker eftersom de inte har förmåga att bedöma om en plats som farlig eller ej även om de kan de regler som gäller

enligt Ampofo-Boateng & Thomson, 1989, 1991 (Björklid, u.å.). Äldre barn (9-11 år) visar större medvetenhet om vad som kan betecknas som en säker eller farlig väg och är mer benägna att reducera risken genom att t.ex. gå längre bort till ett säkrare ställe enligt Ampofo-Boateng et al. 1993 (Björklid, u.å.).
Teori: Barn har svårt att uppfatta och tolka trafiksituationer. En tydlighet blir därmed viktig.

Barn och stadsmiljöer

Sol och skugga, platser med lä, mötesplatser, behagliga gator och stadens små oaser är grunden för en bra stadsmiljö. Nackdelarna med en stad planerad för bilar och inte människor har börjat gå upp för många. Istället ska planering syfta till mångfald och variation. Det inte är själva husen utan ytorna och aktiviteterna mellan dem, möjligheterna till spontana möten, som är det viktiga för hur människor trivs i en stadsmiljö (Gehl, 1971).
Teori: Barn mår bra av att många människor väljer att vistas till fot på en plats som de behöver passera. Platser som inbjuder till att gå eller cykla istället för att åka bil är positiva för barn, som då även kan förflytta sig på samma villkor som vuxna.

Barns möjlighet att påverka

Barn och ungdomar måste bli mer delaktiga inom såväl forskning som beslutsfattande processer vad gäller deras grannskap. Det är slutsatser som kommit fram i åtskilliga studier om planering av barns utemiljö enligt jfr Björklid, 1982, Hart, 1987, 1992, in progress; Moore, 1986; Svensson, 1991 (Björklid, u.å.)
Teori: En barnkonsekvensanalys där barn fått komma till tals i samband med fysisk planering, ger tryggare miljöer för barn.

Beprövad erfarenhet

Den beprövade erfarenheten har kommit fram till följande:

Arbetsmetoder för barnkonsekvensanalyser har i Sverige funnits sedan 2001. Några kommuner, som Göteborg och Gotland, har jobbat extra mycket med frågan och tagit fram egna modeller för att göra konsekvensanalyser kring hur olika förslag påverkar barn.

Fokus i Göteborg ligger på att pröva förslag utifrån fem huvudbegrepp av betydelse för barn i den fysiska miljön: **sammanhållen stad**, **samspel, lek och lärande**, **identitet**, **vardagsliv** samt **hälsa och säkerhet**.

På Gotland har kommunen valt att fokusera på Barnkonventionens fyra särskilt viktiga grundpelare: Barnets rätt till likvärdiga villkor, Barnets bästa i främsta rummet, Barnets rätt till liv och utveckling, Barnets rätt att uttrycka sina åsikter.

Socialt nätverk och barnets synpunkter

Så här tycker barnets sociala nätverk:

Socialt nätverk: aktivietsfritids och hudikgympan

Ledarnas synpunkter:

Övergångställe saknas över Malnvägen nedanför Skolbyn. Idag går barn över där istället för att gå till övergångstället innan korsningen till Köpmanbergsvägen.

Mörka parkeringar.

Saknas avlämning och upphämtningsplats för barnen. Idag sker de på parkeringen. Blir trångt då flera vill stanna samtidigt som bilar som parkerat vill ut.

Tydligare markering kring övergångställen på Köpmanbergsvägen, förslagsvis en refug.

Barnets synpunkter

Så här säger barnet, barnen:

Lupp-enkät 2019 har studerats men där finns inget som direkt kopplas till området för den aktuella detaljplanen. I samband med dialogen inför den nya översiktsplanen framkom en del bra synpunkter som även kan kopplas till planområdet. 19 % av synpunkterna kom från personer som var upp till 19 år. En brist som upplevs i dagens stadsmiljö är avsaknad av trottoarer, övergångsställen, belysning, för höga hastigheter och buller mm. Inte minst ungdomarna tyckte att brister i trafikmiljön är ett hinder för att kunna röra sig fritt och tryggt. Det framhölls även ett behov av att utveckla området för aktuell detaljplan med mer verksamheter som kan använda idrottshallar, för ett ökat utbud. Detta uttrycktes av en ungdom mellan 16-19 år och gillades av flera andra.

"Lätt att hitta till byggnaden. Svårt med övergångsställe, måste gå omväg på Malnvägen för att gå över vägen. Idag går de över vid Coloramas parkering där de inte finns något övergångsställe om inte ledare är med. "Stora" entrén med trappan är en samlingsplats om man bestämt träff med kompis."

Barn 1, tjej, 11 år

Promenad från Björkbergs skola.

Finns ingen skylt vid Colorama som visar till fabriken. Visste inte från början att man kunde gå mellan Martens och Fabriken, gick runt Martens från Hamngatan innan han lärde sig "genvägen". Mörkt på parkeringarna (fram för allt bakom Martens).

Barn 2, kille 12 år:

Promenad från Björkbergs skola.

Bilar stannar inte när de ska gå över Köpmanbergsvägen. Finns skyltar för övergångsställ men ingen bryr sig om dem. Mycket ljusare inne i stan än här runt Fabriken.

Barn 3, kille 12 år:

Promenad från Västra skolan.

Hoppar av vid busshållplatsen utanför Fabriken. Enkelt att hitta. Allt funkar bra.

Barn 4 tjej 12 år:

Kommer med minibuss från Väster.

Enkelt att hitta. Har träningar här på kvällarna också. Svårt när mamma eller pappa ska hämta. Finns ingen bra plats att stanna bilen på nära entrén.

Barn 5 kille 13 år:

Promenad från västra skolan.

Fem grundläggande begrepp

Följande begrepp har hämtats från göteborgsmodellen för barnkonsekvensanalys. Begreppen har tagits fram utifrån behovet av konkreta verktyg för handläggare och tjänstemän som ansvarar för att barnperspektivet och barns perspektiv finns med i hela förändrings- och förvaltningsprocessen. I Hudiksvall har vi valt att behandla dessa begrepp tillsammans med barnkonventionens artiklar under rubriken Konsekvenser.

Sammanhållen stad - Barn och ungas mobilitet mellan stadens delar bygger mycket på kollektivtrafik och bilfriastråk där de kan förflytta sig själva. Även känslan av trygghet på väg till och från t.ex. kollektivtrafik är viktig.

Samspel, lek och lärande - Barn behöver platser där de möter andra och samspelar. Många åldrar tillsammans på en och samma plats främjar lärande och samspel. Även att bli sedd och hörd i processen mot utformning av en fysisk plats är en del i samspel och lärande.

Identitet - Den tillhörighet man känner till ett område hänger samman med områdets karaktär och hur individen förstår sin omgivning, med känsla av förankring, trygghet, kontinuitet och med möjligheter att få vara medskapande. Det hänger också samman med att bebyggelsemiljön är väl omhändertagen, att det går att läsa bebyggelsens historia och förstå sammanhang.

Vardagsliv - Barn och unga behöver ha möjlighet att förflytta sig till sina mötesplatser på egen hand för att utveckla sin självständighet. Då krävs god kollektivtrafik och en sammanhållen struktur av trafiksäkra miljöer. Att vistas ofta på en plats ger barnen en känsla av platskännet och något forskningen kallar rumslig kompetens.

Hälsa och säkerhet - Barn ska inte utsättas för buller och luftföroreningar. Med det sagt ska vi minnas att barn leker överallt där det finns möjlighet att leka. Vid tolvårsåldern sägs barn vara trafikmogna. Först då har barnen förmåga att uppfatta vad som händer runt omkring dem, på ett sätt som gör att de kan bedöma risker. Barn har svårt att sätta sig in i hur andra tänker och kan därför inte bedöma om en förare tänker stanna eller kanske svänga.

Konsekvenser

För detaljplanen Köpmanberget 5:7 ser vi följande konsekvenser

En säker trafiklösning inom planområdet är av största vikt, liksom kopplingen till övriga säkra stråk.
Utifrån artikel 2 i Barnkonventionen krävs det ett biloberonde för att barn ska ha samma möjligheter som vuxna. Det är även viktigt att alla barn har samma villkor, oavsett eventuell funktionsvariation.

Sammanhållen stad

Planens konsekvenser: Detaljplanen främjar gående, kollektivtrafikåkare och cyklister genom att reservera utrymme för dessa färdslag, vilket är positivt för barn. Kopplingen norrut över Malnvägen säkras inte, vilket är negativt för den sammanhållna staden.

Detaljplanens syfte är att skapa förutsättningar för samspel, lek och lärande. Barn ska bli hörda i detaljplaneprocessen. Enligt Barnkonventionen i artikel 6 kan ett rikt fritidsutbud berika många barns liv och utveckling. Även friheten i att själva ha möjlighet att förflytta sig på ett säkert sätt till sina aktiviteter är en del av barns rätt till utveckling.

Samspel, lek och lärande

Planens konsekvenser: Detaljplanen främjar gående, kollektivtrafikåkare och cyklister genom att reservera utrymme för dessa färdslag, vilket är positivt för barn. Barn har intervjuats i detaljplaneprocessen och därmed getts möjlighet att påverka planen, vilket är positivt. Fritidsutbudet berikas i och med planens genomförande, vilket är positivt för samspel, lek och lärande.

Det är värdefullt att låta något av industrins historia förbli synligt på platsen. Det är även viktigt att platsen har synliga blickfång som ger orienterbarhet och igenkänning, t.ex. i form av skorstenar, tydliga entréer eller solitär träd. Att känna sin historia är en del av barnets historia, vilket ska främjas enligt Barnkonventionen artikel 6.

Identitet

Planens konsekvenser: Detaljplanen begränsar möjligheten att bygga ut den gamla industrilokalen vilket är positivt för möjligheten att bibehålla platsens historiska koppling och identitet. Barn som intervjuats anser att det finns starka platser att stämma träff vid. Samtidigt berättar de om svårigheten att bli lämnad och hämtad med bil. Detaljplanen anger att en bra upphämningsplats bör tillskapas.

Hållplats för kollektivtrafik ska finnas inom området, liksom gång- och cykelvägar som ansluts mot kringliggande strukturer. Enligt barnkonventionen artikel 6 har barn rätt till ett rikt fritidsutbud.

Vardagsliv

Planens konsekvenser: Detaljplanen främjar gående, kollektivtrafikåkare och cyklister genom att reservera utrymme för dessa färdslag, vilket är positivt för barn. Användningen Besöksanläggning och Centrum möjliggör att fylla området med ett rikt utbud av fritidsaktiviteter, vilket är positivt för ett bra vardagsliv.

Genom att området för detaljplanen delvis är förorenad är det viktigt att miljöerna utomhus inte inbjuder till lek med hjälp av t.ex. sandlådor. Dessutom är det viktigt med tydliga trafikmiljöer. Barns bästa ska alltid sättas i främsta rummet, enligt Barnkonventionen artikel 3.

Hälsa och säkerhet

Planens konsekvenser: Detaljplanen anger inga ytor för lek utomhus, vilket begränsar risken för exponering av markförorening. Planprocessen har inneburit att mark och inomhusluft undersökts noggrant för att undvika att människor utsätts för föroreningar. Användningen Besöksanläggning och Centrum inbjuder fler barn att besöka området, vilket ökar risken för att de utsätts för ogynnsam trafiksituation då även vuxna med bil kommer att besöka området.

Slutsats - Barnets bästa och beslut om åtgärd

Barnets bästa bedöms vara:

Att detaljplanens syfte genomförs så att platsen kan verka som en mötesplats för många åldrar och intressen. Centrumverksamhet i kombination med Besöksanläggning för idrotts- och kulturändamål är bra verksamheter för barn och unga som ges möjlighet att få ett utökat fritidsutbud.

Säkerställande av gångytor inom kvartersmarken är positivt för barns möjlighet att tryggt röra sig inom området, samt skapar en tydlighet i trafikmiljön.

Den som beslutar i frågan bedömer att barnet bästa ska beaktas på följande sätt:

Möjligheten att röra sig till fots inom området bör främjas.

Platser att stämma träff på bör finnas även utomhus med tydlig koppling till identitetsskapande objekt för orienterbarhet.

För att skydda barn från eventuella markförorenningar bör lekplatser på genomsläpplig mark inte anordnas utomhus inom området.

Övergångsställe över Köpmanbergsvägen behöver anordnas i anslutning till gångytor inom kvartersmark.

Efter samråd har det framkommit att framförallt möjligheten att gå över Malnvägen skulle förbättra barns tillgänglighet till området. Planen har inte säkerställt detta p g a att fastighetsägare inte varit villiga att möjliggöra gångstråket. Planen omöjliggör dock inte en framtida trygg passage om kommunen kommer överens med fastighetsägarna i framtiden. Detta ska bevakas av kommunen som trafikmyndighet.

Referenser

Björklid, P. (u.å.) Forskningssammanställning. Stockholms Universitet. Hämtad 2020-02-10 från <https://www.trafikverket.se/resa-och-trafik/Trafiksakerhet/barn-och-unga-i-trafiken/barn-och-nar-samhalle/Fakta-om-barn-och-trafik/Forskning-om-barn-och-trafik/>

Barnen och vägplaneringen En kunskapsöversikt Trafikverket, publikation 2005:27

Gehl, J. (1971). *Livet mellem husene*. Köpenhamn: Arkitektens forlag

Göteborgs stad. (2016). *Barnkonsekvensanalys 1.2*. Hämtad 2020-02-07 från <https://goteborg.se/wps/wcm/connect/c85a1083-92b6-420d-9c79-523d1648264f/BKA20171.2MINDRE.pdf?MOD=AJPERES>

Sveriges Kommuner och Landsting. (2018). *Prövning av barnets bästa*. Hämtad 2020-02-07 från <https://webbutik.skl.se/sv/artiklar/provning-av-barnets-basta.html>

Sveriges Riksdag. (2020). Dokument & lagar. Hämtad 2020-02-10 från <https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/>